

Pályakényszer zsákutcákkal

Csányi István, V. éves bölcsész. A pályázati rendszerben idén akkorára tágitották a kiskaput, hogy meg sem lehet már különböztetni a nagykaputól.

„A pályakezdő pedagógusok egy éve életbe lépett új pályázati rendszere bevaltott a hozzá fűzött reményeket; bevezetésével elhelyezkedésük tervszerűbbé vált.” — így kezdődik az MTI jelentése, amely hírül adja, hogy módosították a pályázati rendszert. Egyik jelentős módosítás, hogy az idén már lehetett névre szóló, meghívásos pályázatot is kiírni, ha a hirdetés állás a pályázó állandó lakóhelyén vagy onnan naponkénti bejárásal megközelíthető helyen van; ha a pályakezdő házastársa az adott településen dolgozik, illetve tanulmányi szerződése oda-köti; ha korábban tartós munka- illetve szakmai kapcsolat volt a hallgató és a munkáltató között.

Idén csak egyfordulós lesz a pályázat, legfeljebb három állást pályázhat meg egy hallgató. A felsőoktatási intézmény vezetőjéből és az V. évfolyam KISZ-képviselőiből álló bizottság az ugyanazon állásra pályázók közül az első három rangsorolja, a többi pályázó nevét abc sorrendben küldi el a munkáltatóhoz. Akit nem soroltak az első három hely valamelyikére azzal közölni kell ezt, valamint, hogy mely állásajánlatnál sorolnák az első három közé. Ha akarja, visszavonhatja előző pályázatát, újabbat adhat be. Ha a munkáltató nem tartja be az ajánlási sorrendet, meg kell indokolnia.

Egy-egy jobb állást a három tudományegyetemről így is kilencen pályázhatnak meg, mert nincs mód arra, hogy a különböző egyetemeken tanuló hallgatókat összehasonlítsák, rangsorolják. Ugyanakkor tág tere marad a munkáltatói szubjektívizmusnak: az iskolaigazgatók az egyetemi javaslatoktól függetlenül azt vesznek föl akit akarnak.

Poklosi Péter, V. éves TTK-s: — Az idén Szegeden 8 matematika-földrajz szakos hallgató végez. Egyetlen matematika-földrajz szakos állás sem volt meghirdetve. Egyetlen földrajz — bármilyen szakost kerestek, ahová pályázhatnak. Legfeljebb a matematikájukkal mehetnek el mat-fizes állást pályázni.

Az idén végző pedagógusok részére kiadott pályázati felhívások „Középfelsőfokú tanári állások” címet viselő VI. füzetében összesen 349 állást hirdettek meg. Közülük 79 a címmel ellentétben általános iskolai állás. A 349 állásajánlatból 104 testnevelő tanárra vár. Utóbbiakat leszámítva a 745 állásra a tudományegyetemek 972 végzős hallgatója pályázik. 227 végzett középfelsőfokú tanár marad, akik névre szóló pályázattal vagy egyetemi gyakorlatként helyezkednek el, esetleg egyáltalán nem jut nekik végzettségüknek megfelelő állás.

Gimnáziumba a testnevelő tanárokat nem számítva 147-en szakközépfelsőfokú 173-an, szakmunkásképző intézetbe 99-en pályázhatnak. (Magánstatistikánkban azokat az állásokat, amelyeknél egy intézményen belül folyik gimnáziumi és szakközépfelsőfokú oktatás, gimnáziumi állásnak vettük.) 90 nem tanári (könyvtáros, közművelődési előadó, korrektor, stb.) is található a füzetben.

Nézzük néhány népesebb szakközépfelsőfokú kereslet-kínálat arányát! A három tudományegyetem természetudományi karain összesen 160 matematika-fizika szakos tanár végez, 6k pályázhatnak 77 meghirdetett állásra, 34 angol-orszos közül változhat 19 iskolaigazgató, 41 történelem-orszosra szintén 19 állás jut, meg úgy is, ha az általános iskolát és a csak egyik szakot meghatározó állásajánlatokat beleszámoljuk. 76 biológia-kémia szakosra mindössze 21 állást hirdettek, ebből is csak 6 középfelsőfokú tanár. Magyar-történelem szakosból hiány mutatkozik, főleg szakmunkásképzőkben: 36-an végeznek, 72 állásajánlat szerepel a felhívásban, míg

Vannak rendelkezések, melyeket azért hoznak, hogy visszaállítsák a korábbi, kevésbé rossz állapotot. (Részlet egy párttaggyűlési felszólalásból.)

felét tudják tehát betölteni. A végzett szaktanárok közül 169-en kénytelenek kollégiumi nevelőtanárnaként elhelyezkedni. A 349 állás közül mindössze 18-cal adnak szolgálati lakást.

A számokból egyértelműen az derül ki, hogy a pedagógusképzés nélküli, mindenféle társadalmi tervezést. Nem lehet ugyan abszolút pontossággal öt évre előre megállapítani a pedagógusigényt de abszurdum az a helyzet, hogy háromszor annyi magyar-történészre lenne szükség, mint ahányan végeznek, a biológia-kémiaszakosok harmada sem kap állást. Azt, hogy melyik évben körülbelül hányan kerülnek középfelsőfokúba ott milyen szakon, hány tanár tanít jelenleg, előreláthatóan ki megközelíti nyugdíjba, hányan tanítanak nem az iskolatípusnak megfelelő szakképesítéssel, fel lehetne és fel kellene mérni.

Kovács László V. éves bölcsész: — Tavaly októberben megpróbáltam kideríteni az öcsémnek, hogy indul-e francia-történelem szak a bölcsészkaron, és senki sem tudta megmondani. A Felvételi Előkészítő Bizottság kézzel írt elő a második, harmadik gimnazistákat, beleírt a rengeteg munkát és mire nyegedikek a gyerekek kiderül hogy nem is indul olyan szak amilyenre menni akartak.

Az egyetemi felvételi rendszert a jelenlegi formájában sok támadás érte. Lexikális tudást követel, nem pályaképesítést — állítják egyik oldalról. A felvételi rendszer maga antidemokratikus — mondják mások. Bekérülni nagyon nehéz, aki azonban egyszer bent van, azt az isten sem menti meg a diplomától.

Valószínűleg áldemokratizmus lenne minden jelentkezőt felvenni, tovább fokozná a káoszt a végzők elhelyezésében. A jelenlegi gyakorlat is az, hogy a minisztérium megad valamilyen felvételi keretszámot, amit az egyetemek már a felvételi előtt igyekeznek tágitani, a felvételi-ken pedig ilyen-olyan szempontok szerint általában többen kerülnek be a tervezettnél. Menzát, kollégiumot, ingyen oktatást ad az állam olyan szakképzett-ség megszerzésére, amelyet az egyetemet elvégző nem tud hasznosítani.

Emellett az egyetem izolált világa tudomány- (és nem oktatás-) centrikus légkörrel elülteti a hallgatókban is a tudós-tanár illúzióját. Amikor szembekerülnek a pályázati rendszerben megjelenő realitással, becsapottnak, főlegesennek érzik magukat.

Egyfelől ott a társadalom igénye: falusi gimnáziumban, szakmunkásképzőben is legyenek jó képességű, biztos tudású tanárok, akik képesek felelni, eredményesen oktatni a hátrányos helyzetű, vagy gyengébb képességű tanulókat is. Legyenek kollégiumi nevelőtanárok, akik a közösségi együttélés normáira nevelik a diákokat, magatartásukkal példát mutatnak szakmai segítségét is képesek nyújtani.

Érthető a pályakezdő pedagógusok kívánsága is: nem azért tanultak, hogy délután kettőtől este tízig korbácsos embert játszzanak vasárnapi, éjszakai ügyelettel.

— Inkább általános iskolába megyek mint szakmunkásképzőbe — mondta egy lány. — Ott még lehet hogy akad egy-két értelmesebb gyerek, akit érdekel, amit a tanár mond neki. Miért kell a szakmunkásképző intézetbe egyetemi végzettségű tanár, amikor a humán tárgyak oktatása semmivel sem magasabb színvonalú mint az általános iskolában?

A régóta tanító tanárok, iskolaigazgatók a pályakezdőket okolják, gőzösféjük, mincselek

tisztában a realitásokkal. Sokszor azt értik ezen, hogy a kezdők nehezen viselik el a tekintéllyelvre épülő iskolai hierarchia iratlan törvényeit.

Az viszont lényeges kérdés, mennyit ér annak hivatástudata, aki ha nem kap gimnáziumi állást, amelyet elképzelt magának, meg sem próbál nehezebb feladatot, hanem hátat fordít a pedagóguspályának.

Csányi István: A kollégiumi nevelőtanár lényegében óvónéni nagyban.

Egyetemen még olyan hallgatóval nem találkoztam, aki kollégiumi nevelőtanárnak készült volna. Azt a 169 nevelőtanári állást, amit meghirdettek, tehát csak jobb híján, kényszerből, frusztrált, csalódott emberekkel töltik majd be, akik vagy nagyvárosban akarnak maradni, vagy valamilyen kedvezőbb állásra lesnek a középfelsőfokú kollégiumokból. Kérdés, hogy milyen közösségi nevelést, példaadást képesek majd nyújtani ezek a már pályakezdekő fásult muszáj-Makarenkók.

Kiből legyen hát nevelőtanár? Szükséges-e hozzá egyetemi végzettség? Nem lenne-e bőven elég hároméves pedagógiai főiskola ehhez a feladatkörhöz? Csinálják meg nyugdíjasokkal, képesítés nélküliekkel, mondják a végző pedagógusok, de szellemi kapacitást, fiatal munkaerőt ebbe beleölni pazarlás.

Kiből lesznek valójában nevelőtanárok? Olyan idegen nyelvekből, mint például az olasz szakosok, akiknek még külföldi ösztöndíjat is biztosít az állam, csak éppen olasz szakos állás nincs a középfelsőfokúban. Olyanokból, akik az állásért folyó nagy túlekedésben nem tudnak vagy nem akarnak személyes kapcsolatokat igénybe venni.

Kevés a gimnáziumi, szakközépfelsőfokú állás még akkor is, ha az ott tanító idősebb tanárok túlerheltek. Ragaszkodnak ugyanis a több túlórával megszerzhető nagyobb fizetéshez, az igazgatók pedig engedve a „demokratikus” nyomásnak, nem vesznek föl fiatal tanárokat.

Kovács László: ha az iskolaigazgatókon múlna, akkor sorbaállítanák a végzősöket és tessék licitálni lefelé. Aki nek nem kell albertet fizetni, akinek a férje jobban keres, akinek van lakása, vagy azt mondják a szülei otthon, fiam, még öt évig tudunk ezer forintot adni, akkor az lemenne 1500 forintig, csak azért, hogy Szegeden maradhasson.

A kezdő fizetés a falusi, kisvárosi iskolákban, szakmunkásképzőkben lényegesen magasabb, mint nagyobb városban. Ez helyes is így. De már idén hallatszottak olyan hangok, hogy egy bizonyos határon túl nem lehet megfizetni a szellemi elszigeteltséget, a szakmai, emberi fejlődés, kiteljesedés lehetőségének hiányát.

Az igazi ellentmondást az jelenti, hogy a legtávolabbi szabolcsi faluban felnövő gyerekek is joga van hozzá, hogy nagy tudású, hozzáértő, szakképzett pedagógusok tanítsák. Ugyanakkor minden pályakezdő pedagógusnak joga van hozzá, hogy a szaktárgyait taníthassa, olyan tanulóknak, akik akarják és képesek is elsajátítani, olyan iskolatípusban, amelyre az öt képező felsőoktatási intézmény képesítést nyújtott, olyan helyen, ahol alapvető kulturális igényeit kielégítheti.

Kovács László: Itt már tényleg végre mennek a dolgok, szóval ha az ember el tudja intézni, hogy neki jöjjön ki egy névre szóló pályázat, vagy gimnáziumi szakközépfelsőfokú állást tud szerezni, akkor parton van. Én is elintéztem volna, és nem törődtem volna azzal, hogy most kilóg a lólab vagy nem.

A megoldás kézenfekvőnek látszik: teremtsen a pedagógus kultúrát, változtassa a helybeliek szemléletét ott, ahol erre a legnagyobb szükség van. Csakhogy: ki és milyen alapon döntse el, ki menjen szakmunkásképzőbe, nevelőtanárnak, ki végezzen nehez, sok áldozatot kívánó, sziszifuszi munkát, és ki maradjon erős városi gimnáziumban, szakközépfelsőfokúban? Ezt a kérdést a módosított pályázati rendszerben is kíméletlen harc, személyi kapcsolatok döntik el, amelyben másodlagos kérdés a pályakezdő felkészültsége, ráteremttsége.

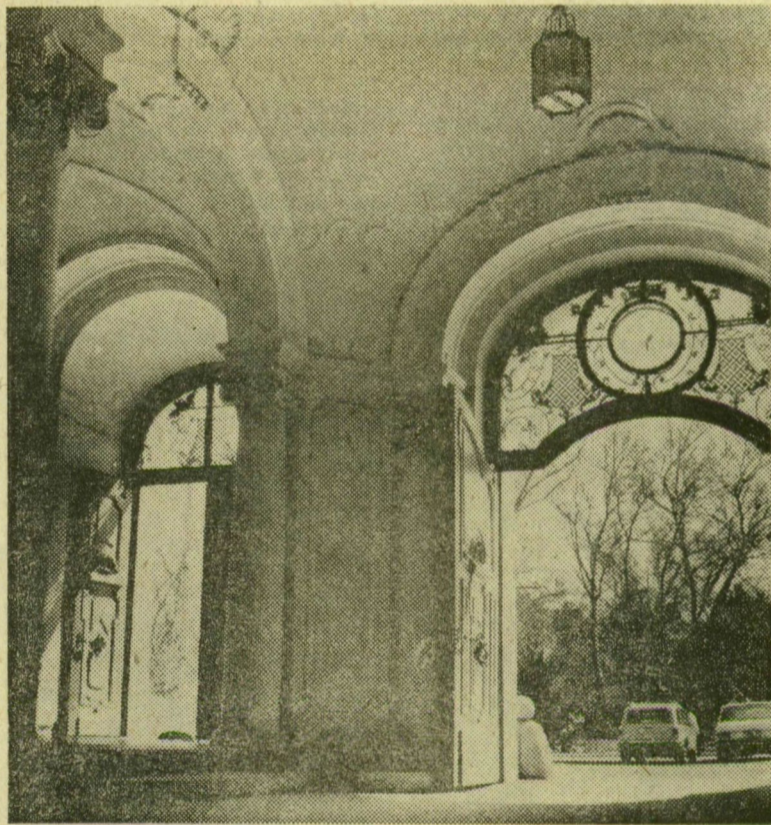
TANÁCS ISTVÁN

Zene, zene, zene

Bár Szegeden nincs korszerű, a mai igényeknek megfelelő hangversenyterem (mi régi sóhaja a zenei intézményeinknek), azért a szép muzsika hívei ebben a városban is megtalálják számításukat. Nyáridőben, különösen a szabadtéri programok szezonjában, amikor is a koncertzene ott-

honait kínálja a dóm, felejthetetlen emlékü orgonaejtjeivel, meg a városi tanácsház udvara, jobbára a reneszánsz és a barokk művészetének ajánlataival. Somogyi Károlyné felvételei a Szegedi Ünnepi Hetek zenei rendezvényeinek színhelyeire kalauzol el

Öt nyelven Magyarországról

Emelkedik az utazási láz, sokan már januárban eltervezik nyári útjukat; de külföldön járva gyakran hiába kutatunk a szálló vagy szállás asztalán, sem hazai újság, sem olyan tájékoztató, amelyet megért az is, aki nem beszél idegen nyelveket.

A hozzánk utazók már előnyösebb helyzetben vannak: egy esztendője jelenik meg a Magyar Hét című hetilap; cseh, szlovák, német, szovjet, lengyel vendégeknek szól — az ő nyelvükön. Vengerszkaja Nyegyelja, Wegierski Tydzien, Madarsky Tyden-Tyzden, Ungarische Woche: a lap kézenfogja a vendéget és elmond neki mindent, ami terjedelmébe belefér, turisztikáról, tájakról, népszokásokról, múzeumokról, programokról, kül- és belpolitikáinkról — Magyarországról. Ma-

gyarok írják, német, cseh, szlovák, orosz, lengyel anyanyelvű munkatársak fordítják: nagy formájú helyeken, határállomásokon felállított, önkiszolgáló standokon terjesztik. Sokoldalú tevékenységre hivatott a lap közönség-szolgálatát is; mind több idegenforgalmi fontosságú helyen talál az ideutazó Magyar Hét kiadást — nemrég a Sopron 700 éves jubileumára korhűen helyreállított Lábasháznál — amely kulturális események, kiállítások színhelye — rendezett be a lap reprezentatív közönség-szolgálati irodát, ahol információ és újságot kaphat a turista. S mindemellett szól az újság a Magyarországon élők nemzetiségekről — és hozzájuk is.

P. G.